

Temaplan mot barnefattigdom i Narvik kommune 2018-2022

NARVIK
KOMMUNE

Innhold

Bakgrunn	2
Hovedmål	2
Fattigdom	3
Hva sier statistikken om Narvik?	4
Husholdninger med vedvarende lavinntekt- figur 1	4
Barn i husholdninger med lavinntekt siste år - figur 2	4
Barn i husholdninger med enslige forsørgere- figur 3	5
Barn i husholdninger som har mottatt sosialhjelp i fra 2013-2016 - figur 4	5
Barn i husholdninger uten yrkestilknyttede personer - figur 5	5
Barn i husholdninger der minst én person mottar uførepensjon - figur 6	6
Barn i husholdninger som mottar mer enn halvparten av samlet inntekt gjennom offentlige overføringer - figur 7	6
Hvem er de fattige?	6
Barn i husholdninger med lavinntekt med enslig forsørger - figur 8	6
Barn i husholdninger med lavinntekt der hovedforsørger har lav utdanning - figur 9	7
Barn i husholdninger som mottar mer enn halvparten av samlet inntekt gjennom offentlige overføringer - figur 10	7
Barn i innvandrershusholdninger med lavinntekt, fra Afrika, Asia, Latin-Amerika, Europa utenom EU/EFTA og Oseania utenom Australia og New Zealand 2016 - figur 11	7
Barn i innvandrershusholdninger med lavinntekt, fra EU, EFTA, USA, Canada, Australia og New Zealand 2016 - figur 12	8
Ungdataundersøkelse 2017	8
Oppsummering	8
Tolkning av statistikk	9
Strategi 1: Jobbe for at foreldre i lavinntektsfamilier kommer i varig inntektsgivende arbeid.	9
Strategi 2: Sosial inkludering av barn og unge i fritid og samarbeid med frivilligheten.	9
Strategi 3: Sosial inkludering i barnehage og skole.	10
Strategi 4: Tett og målrettet oppfølging av unge som står utenfor skole og arbeidsliv	10
Strategi 5: Bedre tverrfaglig samarbeid med fokus på barnefattigdom.	10

Bakgrunn

FN's bærekraftsmål nummer 1 er å utrydde fattigdom.

Myndighetene¹ har oppfordret kommunene til å sette fokus på barnefattigdom hvor bystyret i Narvik gjennom kommunens planstrategi har vedtatt at det skal utarbeides en temaplan mot barnefattigdom.

Temaplan mot barnefattigdom bygger på FN's bærekraftsmål og må sees i sammenheng med øvrige planer i kommunen, og nye tiltak må finansieres gjennom kommunens økonomi- og budsjettplan. Kommunedelplanen for oppvekst 2012-2025, har flere mål for å ivareta barn og unges deltagelse og oppvekstsvilkår i kommunen - hvor forebygging av barnefattigdom er et av dem. I planprosessen har flere prosjektledere vært involvert og det har vært gjennomført prosessmøter med flere enheter i arbeidet mot en plan. Planprosess ble overført til Enhet Areal - og samfunnsutvikling for slutføring. Planen har vært sendt på intern uttalelse til berørte enheter.

Hovedmål

Det overordnede målet i planperioden er å forebygge og redusere fattigdom og sosial ekskludering blant barn, unge og barnefamilier.

I Narvik kommune er det mange enheter som kommer i kontakt med husholdninger hvor barn og unge i kortere eller lengre perioder rammes av det vi her kaller "barnefattigdom". Der barn, unge og barnefamiliers hushold blir berørt av "fattigdom", kan årsaken være kompleks og sammensatt. I andre tilfeller kan det være en enkel situasjon som plutselig inntreffer og gjør at husholdet blir rammet. I sistnevnte tilfelle kan det også være lettere å komme ut av situasjonen.

Om situasjonen er "enkel" eller "kompleks", vil det i alle tilfeller være enhetenes oppgave og ansvar å jobbe med ulike virkemidler for å forebygge barnefattigdom.

Dette må sees i sammenheng med enhetens egen virksomhetsplan og prioriteringer innenfor ordinær drift, gitt nasjonale- regionale- og politiske føringer, samt kommunens planverk. Tidlig intervensjon, tettere samarbeid mellom enheter, møtepunkter og oversikt over tilskuddsordninger/ prosjektmidler vil kunne gjøre enhetene og utøvere av tiltak, bedre samordnet i bekjempelsen mot barnefattigdom.

Hovedstrategien for å bekjempe fattigdom er å sikre inntekt gjennom sysselsetting. Samtidig er det viktig å huske at mange av dem som er fattige over en del år står svært langt fra arbeidsmarkedet. *Det er derfor vanskelig å tenke seg at arbeidslinja kan hjelpe alle ut av fattigdom.*

Foresattes økonomiske betingelser er viktig for å skape en trygg ramme for barns oppvekst, selv om sammenhengen mellom økonomisk velferd og levekår ikke er entydig.

¹ https://www.regjeringen.no/contentassets/ff601d1ab03d4f2dad1e86e706dc4fd3/barn-som-lever-ifattigdom_q-1230-b.pdf

Det er sjelden at barn i økonomisk utsatte familier ikke får de mest nødvendige primærbehovene dekket, som for eksempel mat på bordet. Barnefattigdom medfører derimot at barn ikke får delta i samfunnet på samme måte som de fleste andre. Det kan for eksempel bety at de ikke kan delta i fritidsaktiviteter eller sosiale aktiviteter. Fattigdom i oppveksten kan også ha innvirkning på hvilke muligheter barna har i framtiden – blant annet når det gjelder yrkesdeltakelse og helse.

I oppveksten, og spesielt i ungdomstiden, opplever mange et press med hensyn til materielle goder og deltakelse på ulike aktiviteter. Ungdom fra fattige familier opplever mer sosial isolasjon og ensomhet enn andre ungdommer. Disse ungdommene skårer lavere på en rekke viktige indikatorer for oppvekstkvalitet, så som helse, utdanning og fritidsaktiviteter.

I en plan mot barnefattigdom er det derfor naturlig å fokusere på store husholdninger, husholdninger uten tilknytning til arbeidslivet, hushold som mottar sosialhjelp, hushold med enslige forsørgere, og hushold med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn. Dette da disse gruppene har vist seg å være spesielt utsatte for fattigdom. Hovedfokuset vil være på barn og unges situasjon i disse husholdningene.

På kort sikt er det ønskelig å minimere opplevelsen av fattigdom, mens det på lengre sikt er ønskelig å jobbe for at barna kommer gjennom et utdanningsløp som kvalifiserer for arbeidsliv. For fremtidig forebygging av fattigdom vil dette være det viktigste satsningsområdet.

Fattigdom

En oppvekst i fattigdom i Norge innebærer færre valgmuligheter og som oftest en lavere levestandard enn det jevnaldrende har. Dette kan ha flere og negative konsekvenser, både på kort og lang sikt. At noen barn lever i fattigdom i et land hvor de aller fleste har mye og muligens mer enn de kanskje trenger, kan gjøre fattigdom mer synlig og skambelagt.

Mange har en intuitiv forståelse av hva fattigdom er. Det er likevel vanskelig å komme til enighet om hvordan fattigdom skal måles og forstås. Når fattigdom forstås som det å mangle økonomiske ressurser for å dekke grunnleggende behov, er det snakk om en *absolutt definisjon av fattigdom*. I slike tilfeller vil fattigdom ofte bli avgrenset ved den inntekten som trengs for å kunne kjøpe forhåndsdefinerte goder og tjenester. En slik definisjon blir ofte brukt i utviklingsland.

I land som Norge er det derimot vanlig å bruke en *relativ definisjon av fattigdom*. Her forstås fattigdom som det å ikke kunne holde følge med inntektsnivået eller levestandarden til andre i samfunnet. «Personer som har betydelig lavere inntekt eller dårligere levekår enn andre i samfunnet, blir da definert som fattige» (Nadim og Nielsen, 2009). I et slikt perspektiv vil fattigdommen øke om enkelte blir hengende etter i en velstandsøkning som de fleste andre får del i, uten at de fattige får det dårligere i absolutt forstand (Hagen og Lødemel, 2003).

I en relativ fattigdomsdefinisjon kan flere mål på fattigdom benyttes, men det vanligste er å ta utgangspunkt i medianinntekten i landet. I Norge og resten av Europa er det vanlig å ta utgangspunkt i EUs mål på fattigdom som ligger på 60 % av medianinntekten. Det er da snakk om husholdningsinntekt etter skatt. EUs fattigdomsmål tar også hensyn til husholdningens størrelse og sammensetning ved bruk av en ekvivalensskalaer (Nadim og Nielsen, 2009). I denne planen bruker vi EUs mål på fattigdom og **barnefattigdom avgrenses til barn som bor i husholdninger med en ekvivalent² husholdningsinntekt som er mindre enn 60 % av medianinntekten til alle barnefamilier i Norge.**

Å leve i vedvarende fattigdom er mer belastende enn å oppleve fattigdom i en kort periode. **Det skilles derfor mellom lav inntekt i et enkelt år og varig lav inntekt**, ofte kalt for vedvarende lav inntekt. *Når en person mottar sosialhjelp eller blir arbeidsledig, er den i utgangspunktet ikke å regne som fattig. Det er mer å regne som en indikasjon på at man er økonomisk utsatt og en økt risiko for fattigdom.* Både arbeidsledigheten og sosialhjelpsmottakere har vært økende i Narvik kommune, og regionen de siste årene, og denne svekkelsen på arbeidsmarkedet vil gi ytterligere levekårsutfordringer for flere grupper. En beregning fra SSB (2018) viser at antall barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt har økt, fra 67.000 barn i perioden 2004-2006 til 74.000 barn i årene 2007-2009 og 84 300 i 2011-213 (EUs definisjon).

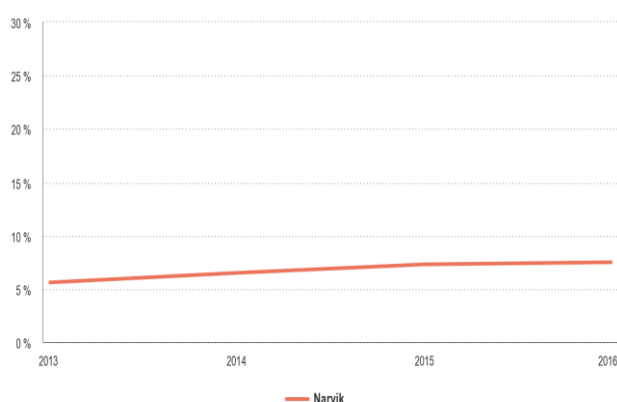
² Justeringen av husholdningsinntekten gjøres ved hjelp av «ekvivalensskalaer». Det finnes flere slike skalaer, men den vanligste skalaen er EU-skalaen. Ifølge denne skal første voksne ha vekt lik 1, neste voksne vekt lik 0,5, mens hvert barn får vekt lik 0,3 (Kaur 2013). I en husholdning med to voksne og to barn, ville man da regnet den første voksne som 1, neste voksne som 0,5, og hvert barn som 0,3 ($1 + 0,5 + 0,3 + 0,3 = 2,1$). Dette betyr at denne familien på fire, måtte hatt 2,1 ganger større inntekt enn en enslig person for å ha samme økonomiske velferd (SSB).

Hva sier statistikken³ om Narvik?

Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) (2016) for Narvik viste en befolkning på 18.787 personer, hvorav 20% var barn. Sysselsettingsgraden var 66%.

Ut fra nevnte tall, var beregninger for barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt i 2016 7,5% som tilsvarer 240 barn. Sammenlignet med landsgjennomsnittet som var på 10,3% ligger Narvik kommune under.

Husholdninger med vedvarende lavinntekt⁴- figur 1

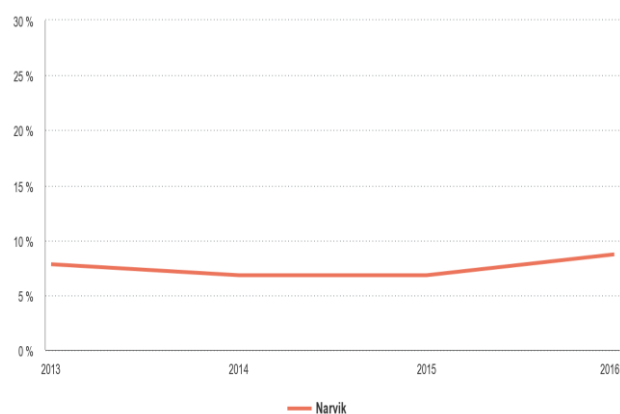
Sted	2013	2014	2015	2016
Narvik	5,6% (184)	6,5% (216)	7,3% (237)	7,5% (240)

Figur 1 viser samme indikator over en treårs periode: 2013-2016 SBB, som viser en klar økning i husholdninger med vedvarende lavinntekt for tidsperioden. Økningen utgjør 2,9% som tilsvarer om lag 56 husholdninger. Noen husholdninger kan for eksempel oppleve en kort periode med arbeidsledighet. Det er derfor vanlig å se på

husholdningsinntektene over en lengre periode, for å fange opp de som har mer varige økonomiske utfordringer. Dette kalles vedvarende lavinntekt. **Selv om en treårsperiode med lav inntekt ikke nødvendigvis er lang tid for en voksen person, kan tre år utgjøre en betydelig del av barnets liv.**

Vedvarende lavinntekt er et mye brukt mål for å anslå antall/andel barn som lever i risiko for fattigdom, både nasjonalt og internasjonalt. Når mediene skriver om barnefattigdom i Norge, er det vanligvis denne indikatoren som blir brukt for å tallfeste barn som lever i risiko for fattigdom. Vi bruker begrepet *risiko* fordi ikke alle barn i lavinntektsfamilier nødvendigvis vil oppleve fattigdom.

Barn i husholdninger med lavinntekt siste år - figur 2

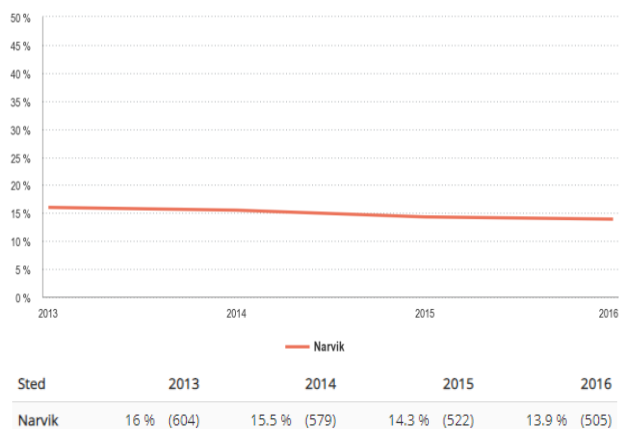
Sted	2013	2014	2015	2016
Narvik	7,8% (295)	6,8% (256)	6,8% (250)	8,7% (317)

³ Alle tall og figurer er for 2016 og er nyeste tilgjengelige årgang fra SSB. Tall for 2017 kommer i 2019.

⁴Indikatoren måler personer 0-17 år i husholdninger som har mindre enn 60 % av medianinntekten i Norge. Man måler den samlede inntekten til husholdningen, etter skatt er trukket fra. Inntekten inkluderer også offentlige overføringer som sosialhjelp, samt kapitalinntekter som aksjeutbytte. Personer i studenthusholdninger er utelatt fra statistikken. Studenthusholdninger utelates fordi studielån ikke er definert som inntekt i statistikken. Indikatoren utelater også personer med en brutto finanskapital på 1 G eller mer.

Figur 2, viser at i 2016 var det 317 barn som bodde i husholdninger med lav inntekt. Lav inntekt kan være både forbigående, eller vedvarende⁵.

Barn i husholdninger med enslige forsørger- figur 3

Figur 3 viste i 2016 at 505 barn levde i husholdninger med en enslig forsørger.

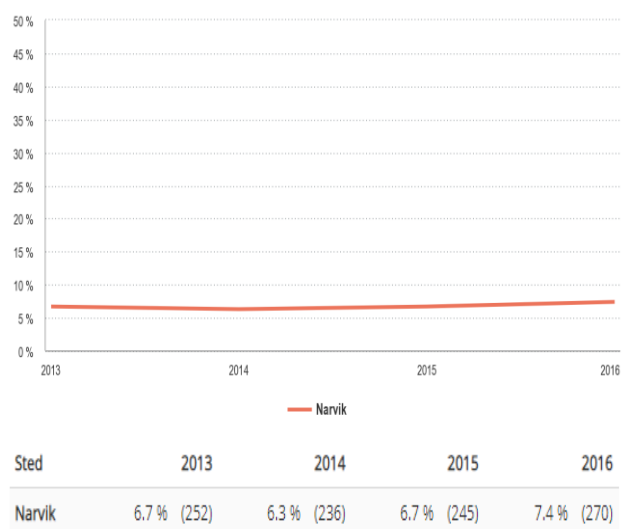
Indikatoren bør sees i sammenheng med indikatoren som viser barn i husholdninger med lav inntekt og enslig forsørger. Enslige forsørger, særlige kvinner, har større risiko for lavinntekt. *Barn som har opplevd et samlivsbrudd, har fire ganger så stor sannsynlighet for å havne i lavinntektsgruppen, sammenlignet med barn som ikke har det.* Man kan på denne måten si at samlivsbrudd kan være en vei inn i fattigdom.

Barn som opplever å gå fra en husholdning med en enslig forsørger til en husholdning med to voksne, opplever en klar forbedring i økonomien. Disse barna blir ofte løftet ut av lavinntektsgruppen etter denne overgangen (Fløtten 2009: 66-67).

⁵ Definisjon:

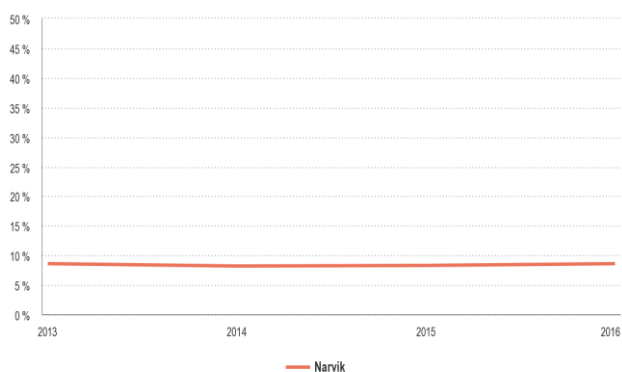
Indikatoren slår sammen inntektene til husholdningen over en treårsperiode, og deler denne summen på 3. Dette er den gjennomsnittlige husholdningsinntekten i treårsperioden. Man beregner så lavinntektsgrensen ved å se på mediangjennomsnittet for hele landet i samme treårsperiode. Husholdningene som har en gjennomsnittlig samlet inntekt under denne lavinntektsgrensen, har vedvarende lavinntekt. Det vil vanligvis være en lavere andel barn som opplever å bo i en husholdning med vedvarende lav inntekt, sammenlignet med siste enkeltstående år.

Barn i husholdninger som har mottatt sosialhjelp i fra 2013-2016⁶ - figur 4

Figur 4, viser barn i husholdninger som har mottatt sosialhjelp fra 2013 -2016. Husholdninger som har mottatt sosialhjelp med barn har hatt en økning etter å ha gått ned i 2014. I 2016 var det 270 barn i husholdninger av sosialhjelpsmottakere.

Barn i husholdninger uten yrkestilknyttede⁷ personer - figur 5

⁶ Husholdninger som defineres som sosialhjelpsmottakere:

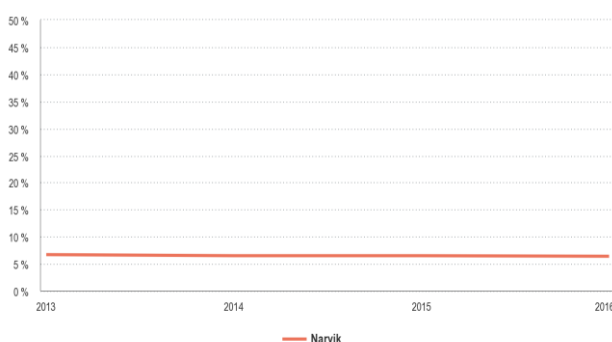
Hvis minst én person i husholdningen har mottatt sosialhjelp i løpet av inntektsåret, så regnes husholdningen som å være sosialhjelpsmottaker. Økonomisk sosialhjelp kalles vanligvis bare sosialhjelp, og er en midlertidig inntekt du får fra NAV. Denne ytelsen gis kun til personer som er ute av stand til å forsørge seg selv ved arbeid, egne midler, eller ved andre økonomiske ytelser.

⁷ For at du skal regnes som yrkestilknyttet må din arbeidsinntekt overstige folketrygdens minstepensjon på 2,28 G. I 2015 tilsvarte 2,28 G følgende inntekt: 205 355 kr. Inntekten er etter skatt. Det vil si at en husholdning kan bli regnet som uten yrkestilknytning, selv om forsørgerne er i arbeid.

Sted	2013	2014	2015	2016
Narvik	8.6 % (325)	8.2 % (305)	8.3 % (304)	8.6 % (311)

Figur 5, viser antall barn i husholdninger uten yrkestilknytning. I 2016 var det 311 barn. Å være i arbeid er det som beskytter best mot fattigdom. Det er likevel noen husholdninger hvor forsørgerne for eksempel ikke er i fullt arbeid, og tjener under folketrygdens minstestøtte. Barnefamilier uten yrkestilknytning er de barnefamiliene som opplever den aller største inntektsulikheten. I Norge har denne ulikheten mellom de som har lite og de som har mye, økt siden 1990

Barn i husholdninger der minst én person mottar uførepensjon⁸ - figur 6

Sted	2013	2014	2015	2016
Narvik	6.7 % (253)	6.5 % (243)	6.5 % (238)	6.4 % (233)

Å være i arbeid er det som beskytter best mot fattigdom. Det er likevel noen husholdninger hvor forsørgerne for eksempel ikke er i fullt arbeid, og tjener under folketrygdens minstestøtte. **Barnefamilier uten yrkestilknytning** er de barnefamiliene som opplever den aller største inntektsulikheten.

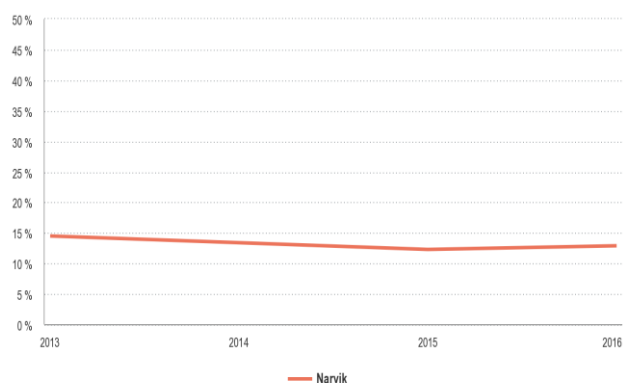
Sammenhengen mellom lav inntekt og dårlig helse, gjelder særlig de med psykiske plager. Blant de med lav inntekt, opplever særlig foreldrene med innvandringsbakgrunn fra land utenfor EU/EØS, dårlig helse (Sandbæk & Pedersen 2010).

Foreldrenes helsesituasjon kan ha betydning for barnas oppvekstmiljø. Syke foreldre kan ha mindre muligheter og overskudd til å fylle foreldreoppgaver på en god måte, uansett hvor mye de ønsker å få det til. Det er også en sammenheng mellom barns opplevelse av egen helse og mors opplevelse av egen helse (Sandbæk & Pedersen 2010).

⁸ Uføretrygd gis ved varig nedsatt evne til å utføre inntektsgivende arbeid. Uføretrygd gis hovedsakelig ved langvarig sykdom eller skade.

I Narvik viser figur 6, en nedgang i husholdninger med barn som mottar uførepensjon. I 2016 var det 233 barn i husholdninger hvor minst én av forsørgerne mottok uføretrygd. 12,9% eller

Barn i husholdninger som mottar mer enn halvparten av samlet inntekt gjennom offentlige overføringer - figur 7

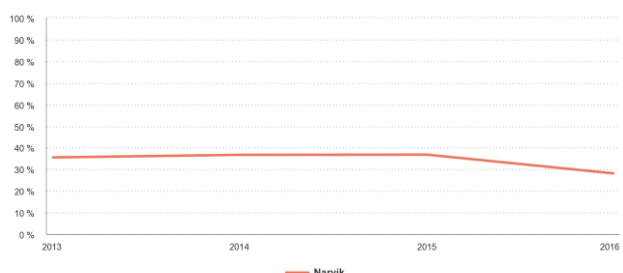

Sted	2013	2014	2015	2016
Narvik	14.5 % (547)	13.4 % (502)	12.3 % (448)	12.9 % (469)

Figur 7 viser en nedgang i antall husholdninger som har mottatt mer enn halvparten av samlet inntekt gjennom offentlige overføringer. I 2016 var det totalt 469 barn i husholdninger som var berørt. I forhold til landsgjennomsnittet som var på 12,3 prosent, lå Narvik over med 0,6 prosent.

Hvem er de fattige?

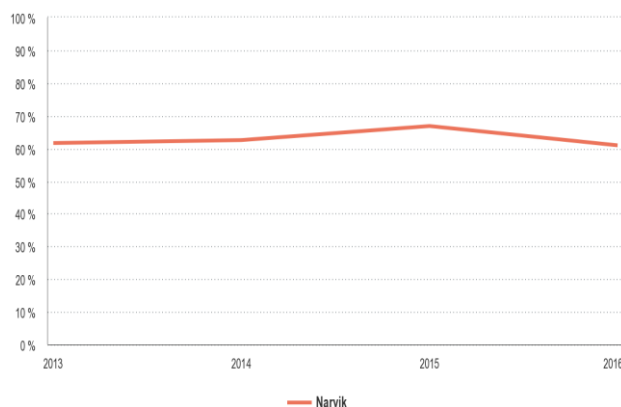
Barn i husholdninger med lavinntekt med enslig forsørger - figur 8

Sted	2013	2014	2015	2016
Narvik	35.5 % (105)	36.7 % (94)	36.8 % (92)	28.1 % (89)

Figur 8, viser en nedgang i antall barn i lavinntektshusholdninger av enslig forsørger.

Barn i husholdninger med lavinntekt der hovedforsørger har lav utdanning⁹ - figur 9

Sted	2013	2014	2015	2016
Narvik	61.6 % (182)	62.5 % (160)	66.8 % (167)	60.9 % (193)

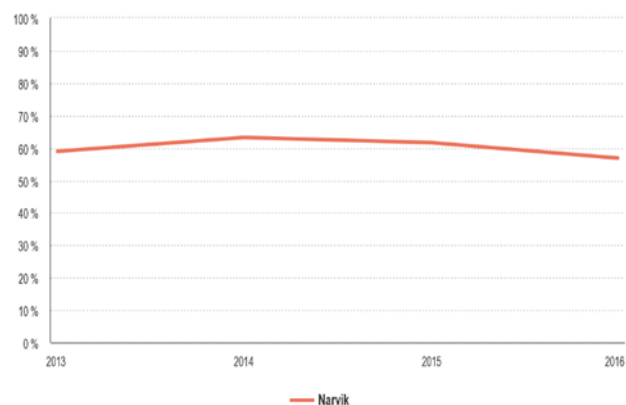
Lav utdanning har en sammenheng med risiko for vedvarende lavinntekt (Fløtten 2009: 70). 6 av 10 barn hvor hovedinntektstaker har lav utdanning, opplever lavinntekt. Personer med lav utdanning har også opplevd økende sosiale forskjeller siden 2000-tallet. I Narvik var det i 2016 193 (60,9%) barn som levde i husholdninger der hovedforsørger hadde lav utdanning. Dette ligger likt med landsgjennomsnittet.

Barn i husholdninger som mottar mer enn halvparten av samlet inntekt gjennom offentlige overføringer¹⁰ - figur 10

⁹ Denne variabelen inkluderer husholdninger med barn som har lav inntekt. Man ser så på de husholdningene der forsørgeren som har høyest samlet inntekt, ikke har fullført mer enn grunnskolen, eller har uoppgitt utdanning.

Grunnskole og uoppgitt utdanning er slått sammen.

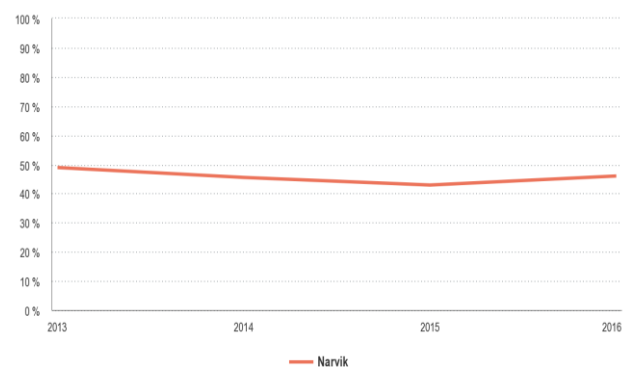
¹⁰ **Husholdninger som defineres som avhengige av offentlige stønader:** Husholdninger hvor ulike offentlige overføringer utgjør

Sted	2013	2014	2015	2016
Narvik	58.9 % (144)	63.2 % (162)	61.6 % (154)	56.8 % (180)

Det å være avhengig av offentlige overføringer for å få dekket grunnleggende behov, kan være belastende og gjør den økonomiske situasjonen usikker. At en ytelse bortfaller, kan også være en vei inn i fattigdom (Seim og Larsen 2011).

Barn i innvandrershusholdninger med lavinntekt, fra Afrika, Asia, Latin-Amerika, Europa utenom EU/EFTA og Oseania utenom Australia og New Zealand 2016 - figur 11

Sted	2013	2014	2015	2016
Narvik	48.9 % (128)	45.5 % (130)	42.9 % (115)	46 % (137)

Figur 11 viser 137 barn i lavinntektshusholdninger, hvor hovedinntektstaker har landbakgrunn fra et annet land enn Norge. Barn med innvanderbakgrunn

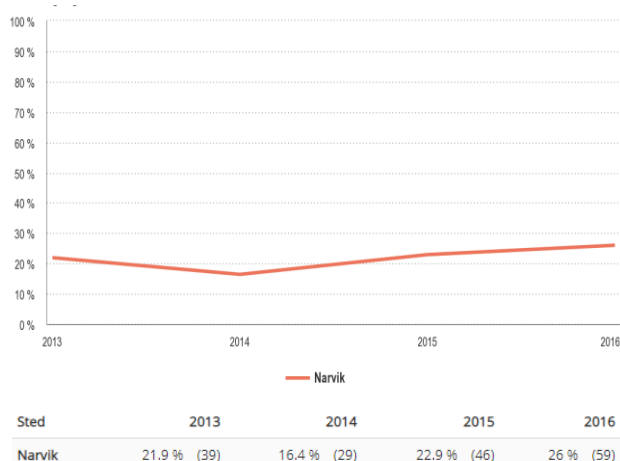
over halvparten av husholdningens samlede inntekt før skatt, defineres som avhengige av offentlige stønader. Offentlige stønader kan være sosialhjelp, dagpenger ved arbeidsledighet, bostøtte, ytelser fra folketrygden, grunn- og hjelpestønad, barnetrygd inkludert småbarnstillegg, engangsstønad ved fødsel, foreldrepenger, kontantstøtte, skattefri stønad til barnetilsyn, utdanningsstønad for enslige forsørgere, studiestipend, sykepenger, individstønad, introduksjonsstønad og kvalifiseringsstønad

utgjør en økende andel av barn i lavinntektshusholdningene, og er overrepresentert i lavinntekt statistikken: 53 prosent av barn i lavinntektshusholdninger har innvandringsbakgrunn (SSB 2014).

Å vokse opp med lav inntekt kan gjøre det vanskeligere for barna å bli integrert i Norge, fordi mange sosiale aktiviteter for barn koster penger.

Det er viktig å huske at innvandring i seg selv ikke er årsaken til at disse barna vokser opp i familier med lav inntekt. Det kan være flere årsaker til at disse husholdningene har lav inntekt: foreldre med innvandringsbakgrunn har ofte lavt utdanningsnivå, noe som gjør det vanskelig å komme inn på arbeidsmarkedet i Norge. Svak yrkestilknytning kan også ha sammenheng med at foreldrene ikke behersker norsk godt nok. Det er ofte flere å forsørge i husholdningen på grunn av store familier (Fløtten 2009: 58-68).

Barn i innvandrerhusholdninger med lavinntekt, fra EU, EFTA, USA, Canada, Australia og New Zealand 2016 - figur 12

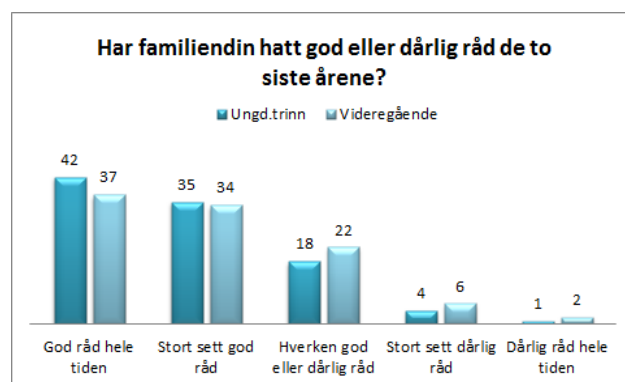
Figur 12 viser det er særlig barn med innvandringsbakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa, som bor i husholdninger med lav inntekt. Barn med innvandringsbakgrunn fra Somalia, Syria, Afghanistan, Irak og Eritrea er en særlig utsatt gruppe (Fløtten 2009, Epland og Kirkeberg 2016).

I Narvik er det arbeidsinnvandrere og familiegjennforening som utgjør flertallet av bosatte innvandrere i kommunen. Narvik kommune har ikke noe asylmottak lengre, men i 2016-2017 ble det bosatt syvrere fra andre asylmottak og direkte fra leir.

I den videre planleggingen med familiegjennforening hvor vi fra i 2017 bosatte 40 og frem til 2021 hvor kommunen skal bosette inntil 100, bør risikoen for barnefattigdom ved familiegjennforening stå sentralt og forebygges i kommunens mottak av nye innbyggere.

Ungdataundersøkelse 2017

I "Ungdataundersøkelsen for 2017" rapporterte ungdomsskoleelever og elever i videregående skole på hvordan de opplevde familiens økonomiske situasjon de to siste årene.

Tilbakemeldingene viser at henholdsvis 77% på ungdomsskoletrinnet og 71% på videregående har sammenlagt god råd. Dette er sammenlignet likt med landet for øvrig, ifølge ungdata. Samlet sett har 4% dårlig råd på ungdomsskoletrinnet og 6% på videregående.

Oppsummering

Barn som er spesielt utsatt for å rammes av inntektsfattigdom er barn i familier der ingen av foreldrene er i arbeid, barn i familier med mange barn, barn av enslige foreldre, barn i familier med innvandrerbakgrunn og unge på 18 år som er under etablering i voksenlivet. Økningen i antallet økonomisk utsatte barn de siste 5-6 årene har vært størst blant barn med innvandrerbakgrunn. Årsaken er ofte en kombinasjon av barnerike familier og svak yrkestilknytning hos foreldrene. Nasjonalt utgjør barn med innvandrerbakgrunn nå over halvparten av alle barn i økonomisk utsatte familier. Narvik kommune vil som alle andre kommuner sannsynligvis få en befolkning hvor flere har innvandrerbakgrunn.

Tolkning av statistikk

Når det kommer til tolkning av statistikk, så må den kombineres med kunnskap om lokale forhold. Arbeidsmarked, bosetting av flyktninger, norskopplæring, kultur, møteplasser, lokalisering, boforhold, helse og skoletilbud. For eksempel, en høy andel barn i husholdninger med lav inntekt kan skyldes at kommunen har bosatt mange flyktninger, eller at kommunen opplever en nedgang i arbeidsmarkedet.

Strategi 1: Jobbe for at foreldre i lavinntektsfamilier kommer i varig inntektsgivende arbeid.

Gode og trygge oppvekstkår er viktig for trivsel, trygghet og utvikling. Barn og unge som berøres av fattigdomsproblemer opplever i større grad utestenging fra felles arenaer og kan oftere oppleve vansker senere i livet for eksempel på skole og i arbeidslivet.

De fleste barn som vokser opp i økonomisk utsatte familier blir ikke sosialhjelpsmottakere, eller havner i lavinntektsgruppen, som voksne. Det er likevel forhold som indikerer at fattigdom går i arv, og at barn som vokser opp med foreldre som mottar sosialhjelp blir påvirket av dette, men vi har fremdeles ikke tilstrekkelig kunnskap om hvilken måte dette påvirker.

Hvis barna tar høyere utdanning er sannsynligheten mye mindre. Sannsynligheten for å bli sosialhjelpsmottaker reduseres til mindre enn 2 % dersom de har fullført høyere utdanning. Dersom barn tar lavere utdanning reduseres sannsynligheten for å bli sosialhjelpsmottaker til mindre enn 20%.

Innsatsen her må konsentreres om måter å få lavinntektsfamilier uten tilknytning til arbeidslivet inn på arbeidsmarkedet, gjennom bedre utnyttelse av de tiltak og metoder vi allerede har i dag i samarbeid med NAV og næringsliv. Dette vil være viktig for husholdet generelt og barn spesielt med tanke på videre sosialisering for skole og arbeid.

Strategi 2: Sosial inkludering av barn og unge i fritid og samarbeid med frivilligheten.

Gjennom deltakelse på fritidsaktiviteter gis barn og unge mulighet for mestring og tilhørighet. Barns rett til fritid og lek er lovfestet i barnekonvensjonens artikkel 31. I familier som har lav inntekt kan det være vanskelig å prioritere utgifter som går til deltakelse i fritidsaktiviteter, konsekvensen av dette kan føre til sosial ekskludering for disse barna. Barnehage og skole er viktige institusjoner i barns liv. Her blir barn gitt mulighet til inkludering, deltagelse, vennskap, mestring og tilegnelse av kunnskap. Samtidig kan også barnehage og skole forsterke marginaliseringsprosesser gjennom at sosioøkonomisk status og kunnskapsnivå blir synlig (Arnesen 2011:119). Regjeringen innførte nye moderasjonsordninger fra høsten 2015. Dette betyr at ingen skal betale mer enn 6 % av skattbar inntekt for en barnehageplass. Søskenmoderasjon videreføres som før hvor en betaler 70 % for barn 1 og 50 % for barn 2 og flere. I Narvik kommune har barnehagedekningen vært jevnt over god, og ligger over landsgjennomsnittet.

For å få mindre ekskludering av barn og unge deltagelse på fritiden når det gjelder mulig deltagelse for lek, kulturarrangementer og fritidstilbud, som sine jevngamle deltar på, er et samarbeid med kommune, frivilligheten og NAV viktige aktører for tilrettelegging og synliggjøring av lavterskeltilbud for barn. Ferieaktiviteter er også viktig for barn og unge. Dette bør også sees i et folkehelseperspektiv for tidlig intervensjon mot ensomhet, utenforskap og psykiske plager. Det samme gjelder her for minoritetsspråklige grupper og flyktninger.

Strategi 3: Sosial inkludering i barnehage og skole.

Barnehage og SFO er viktige læringsarenaer for sosialisering og integrering i det norske samfunn. For lik deltagelse er det behov for å se på hvordan dette kan løses i barnehage og kjernetid i SFO.

Uformelle møteplasser og lavterskeltilbud anses som viktige. Leirskole er tverrfaglig opplæring og gir mulighet til å se elever i samspill og interaksjon med medelever i flere kontekster. Muligheten til å kunne delta på dette er derfor viktig for å ikke føle utenforskap og føle felles referanseramme, inkludering og integrering i et fellesskap. Dette er i noen tilfeller et av få tilbud for de unge til opphold og reise utenfor kommunegrensen.

Strategi 4: Tett og målrettet oppfølging av unge som står utenfor skole og arbeidsliv

Barn som opplever fattigdom har ofte foreldre med lite eller mangelfull skolegang og svak tilknytning til arbeidslivet. For å hindre at fattigdom går i arv er det viktig å bidra til at barn og unge gjennomfører videregående opplæring og høyere utdanning. Frafall i videregående skole henger blant annet sammen med manglende grunnleggende ferdigheter allerede i grunnskolen og ofte også manglende språklige ferdigheter. Til tross for at Norge er et land med svært jevn fordeling av levekår og økonomiske ressurser, og til tross for at inntektsmobiliteten er høy, går fattigdom til en viss grad i arv. Studier viser at det er høyere sannsynlighet for at barn fra fattige familier selv mottar sosialhjelp, eller tilhører en lavinntektshusholdninger som voksne, enn det er for barn som ikke tilhører en lavinntektshusholdning.

Skolen må være tidlig på banen for å fange opp elevers skoleatferd for å unngå "drop out" elever når de kommer i videregående skole. Muligheter for samarbeid mellom ungdomsskole og videregående kan være forebyggende mot at elever faller ut på videregående. Bodø kommune har gode erfaringer med dette. Et samarbeid mellom kommune, fylkeskommune/videregående skole og NAV anbefales.

Strategi 5: Bedre tverrfaglig samarbeid med fokus på barnefattigdom.

Barnefattigdom bør komme på agenda for tverrfaglig samarbeid mellom enheter og tjenester som til daglig kommer i kontakt med forsørgere og barn som er eller står i fare for barnefattigdom. Narvik kommune vil på denne måten kunne imøtekomme dette tema på en mer hensiktsmessig måte og finne gode tiltak ved å kunne se hele husholdets utfordringer i sammenheng og i flere kontekster.